16. 10. 2015

ID: 99307

Neplatnost právního úkonu

Jestliže starosta obce podle právní úpravy rozhodné v době uzavření předmětné smlouvy dotčené žalobou mohl mít přiznanou určitou zbytkovou pravomoc rozhodovat za obec, pak je třeba v zastoupení jím učiněné právní úkony posuzovat i z toho pohledu, zda v tom kterém případě byl či nebyl omezen z pohledu smluvní volnosti, pokud navenek za obec projevil majetkoprávní úkon bez předchozího rozhodnutí orgánu, jemuž náležela vyhrazená pravomoc o takovém právním úkonu rozhodnout. Případné excesy v jednání starosty obce coby veřejnoprávní korporace pak mohou být předmětem zájmu státního zastupitelství, které podle § 42 zákona o státním zastupitelství může žalobou zaktivizovat občanské soudní řízení o neplatnosti smlouvy o převodu vlastnictví v případech, kdy při jejím uzavírání nebyla respektována ustanovení omezující volnost jejich účastníků; za takový případ lze podle názoru Nejvyšší soudu ČR považovat i situaci, kdy starosta obce uzavřel smlouvu o převodu nemovitosti bez předchozího rozhodnutí zastupitelstva obce, jemuž podle obecního zřízení taková výhradní pravomoc náleží.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 999/2015, ze dne 1.7.2015)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně České republiky – Okresního státního zastupitelství Brno-venkov, se sídlem v B., proti žalovaným 1) obci H., se sídlem v H., zastoupené Mgr. Ing. M.S., advokátem se sídlem v Brně, a 2) M. K., zastoupené JUDr. J.J., advokátem se sídlem v B., za účasti vedlejších účastníků na straně žalovaných 1) P. G., a 2) Ing. M. M., obou zastoupených JUDr. J.J., advokátem se sídlem v B., o určení neplatnosti smluv, vedené u Okresního soudu Brno-venkov pod sp. zn. 28 C 192/2010, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 6. listopadu 2014, č. j. 13 Co 394/2012-137, ve znění usnesení téhož soudu ze dne 24. listopadu 2014, č. j. 13 Co 394/2012-143, tak, že rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 6. listopadu 2014, č. j. 13 Co 394/2012-137, ve znění usnesení téhož soudu ze dne 24. listopadu 2014, č. j. 13 Co 394/2012-143, jakož i rozsudek Okresního soudu Brno-venkov ze dne 20. června 2012, č. j. 28 C 192/2010-103, se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu Brno-venkov k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Okresní soud Brno-venkov (dále již „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 20. června 2012, č. j. 28 C 192/2010-103, zamítl žalobu, jíž se žalobkyně domáhala určení neplatnosti označené převodní smlouvy (jejímž předmětem byl prodej specifikovaného obecního nemovitého majetku), a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Dospěl k závěru, že žalobkyně není aktivně věcně legitimována k podání této žaloby. Soud prvního stupně svůj právní názor odůvodnil odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu České republiky (dále již „Nejvyšší soud“ nebo „dovolací soud“) ze dne 24. března 2005, sp. zn. 20 Cdo 2743/2004, v němž se uvádí, že státní zastupitelství může podat návrh na zahájení občanského soudního řízení o neplatnost smlouvy o převod vlastnictví podle § 42 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů (dále též „ZSZ“ nebo „zákon o státním zastupitelství“), jen v případě, kdy hmotné právo dispozici s majetkem zásadně dovoluje a z této dovolenosti stanoví výjimky. V daném případě se ovšem o takovouto výjimku nejedná. Zákon o obcích upravuje postup, který je třeba dodržet proto, aby smlouvy o převodu nemovitostí ve vlastnictví obce byly platné. Pokud obec převádí svůj nemovitý majetek, je rozhodování o takovém převodu vyhrazeno podle § 85 obecního zřízení obecnímu zastupitelstvu s tím, že podle § 103 odst. 1 téhož zákona, jsou úkony, které nesplňují podmínku předchozího schválení zastupitelstvem obce od

počátku neplatné. Ustanovení § 85 obecního zřízení tak není ustanovením omezujícím obce jako vlastníka nemovitostí v rozhodování o nakládání (nestanoví výjimky, kdy nelze nemovitý majetek obce převádět), nýbrž pouze určuje, který z orgánů obce je oprávněn takový úkon učinit.

K odvolání žalobkyně Krajský soud v Brně (dále již „odvolací soud“) v záhlaví tohoto rozhodnutí uvedeným rozsudkem ve znění opravného usnesení napadený prvoinstanční rozsudek (jako věcně správné rozhodnutí) podle § 219 o. s. ř. potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud se ztotožnil s právním posouzením věci soudem prvního stupně, že § 85 ve spojení s § 103 odst. 1 zákona o obcích není ustanovením omezujícím volnost obce při uzavírání smluv o převodu vlastnictví k nemovitostem ve smyslu § 42 ZSZ. Jedná se o ustanovení, které upravuje předpoklady, za nichž je právní úkon obce týkající se nabývání a převodu nemovitých věcí platný, a postup, který má předcházet platnému uzavření takového právního úkonu. Citované ustanovení nijak neomezuje smluvní volnost obce jako účastníka občanskoprávních vztahů týkajících se nemovitých věcí; je pouze ustanovením, které podmiňuje platnost jinak dovoleného právního úkonu, který činí za obec její starosta, předchozím schválením zastupitelstvem obce.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně (dále též „dovolatelka“) včasné a (z hlediska zákonem stanovených náležitostí) řádné dovolání. Předpoklad přípustnosti dovolání spatřuje (ve stručnosti shrnuto z její dovolací argumentace) v tom, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá v řešení právní otázky týkající aplikace § 85 a § 103 odst. 1 zákona o obcích (se závěrem, že zde nejde o smluvní omezení obce, nýbrž o stanovení podmiňující platnost předmětného majetkoprávního úkonu obce), která dílem nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu vyřešena, respektive, při jejímž řešení se dílem odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu. Dovolatelka ve svém podrobném dovolání odkazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. dubna 2001, sp. zn. 20 Cdo 899/99, na jehož podkladě pak dále rozvíjí svou právní argumentací ústící v závěr, že jí v daném případě svědčí ve smyslu § 42 aktivní věcná legitimace. Závěrem navrhla, aby Nejvyšší soud změnil dovoláním napadený rozsudek odvolacího soudu ve smyslu podané žaloby a v závislosti na tomto výroku rozhodl též o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů.

Žalovaná 1) ve svém písemném vyjádření k dovolání naopak přisvědčila právnímu závěru soudu prvního stupně i odvolacímu soudu v tom, že § 85 ve spojení s § 103 odst. 1 zákona o obcích není ustanovením omezujícím smluvní volnost obce při uzavírání smluv o převodu vlastnictví k nemovitostem ve smyslu § 42 ZSZ, když naopak takovým ustanovením je kupříkladu § 39 zákona o obcích, který jako omezující podmínku pro uzavření smlouvy stanovuje zveřejnění záměru obce takovou smlouvu uzavřít. Žalobkyně nemá aktivní věcnou legitimaci k podání žaloby o určení absolutní neplatnosti právního úkonu, neboť uzavřením žalované smlouvy nedošlo k porušení omezení smluvní volnosti, protože byly dodrženy podmínky § 39 zákona o obcích, smlouva nebyla proti dobrým mravům a ani nijak jinak cíleně nepoškodila stát, který státní zastupitelství v tomto sporu reprezentuje. Žalovaná 1) z těchto důvodů navrhla, aby Nejvyšší soud podané dovolání zamítl.

Žalovaná 2) a vedlejší účastníci na straně žalovaných se ve svém písemném vyjádření k dovolání žalobkyně rovněž ztotožnili s právním posouzením věci odvolacím soudem v jeho rozsudku, který podle jejich názoru rozhodl v souladu s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu. Dovolatelkou zmiňovaný rozsudek Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 20 Cdo 899/99 není rozhodnutím, které by spornou otázku řešilo jinak, než soudy obou stupňů v této věci, neboť se k otázce výkladu § 42 ZSZ ve vztahu k právním úkonům obce nevyjádřil, když řešil ve vztahu k cit. ustanovení pouze to, že v případě žaloby podané podle tohoto zákonného ustanovení je aplikace § 3 odst. 1 obč. zák. vyloučena. V odůvodnění rozhodnutí dovolací soud navíc výslovně uvádí, že výklad pojmu omezení smluvní volnosti účastníka dovolací soud neprováděl, neboť pouhá úvaha dovolatele v tomto smyslu dovolací přezkum nezakládá. Dovolací soud by proto měl dovolání žalobkyně zamítnout.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) s přihlédnutím k § 3028 odst. 2 o. z. konstatuje, že

právní otázka zda v případě absence rozhodnutí zastupitelstva obce o převodu obecního nemovitého majetku je státní zastupitelství ve smyslu § 42 ZSZ aktivně věcně legitimováno k podání žaloby o určení neplatnosti převodní smlouvy, kterou za převádějící obec při absenci předchozího rozhodnutí zastupitelstva obce uzavřel starosta této obce, v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Dovolání žalobkyně je tedy ve smyslu § 237 o. s. ř. přípustné a je – jak bude rozvedeno níže – i důvodné.

V posuzované věci je nesporné, že žalovaná 1) coby prodávající prostřednictvím svého tehdejšího starosty V. H. uzavřela dne 5. prosince 2001 s kupujícím Z. Š. kupní smlouvu, jejímž předmětem byly (obecní) pozemky p. č. 143/2, p. č. 143/4 a p. č. 274/39 v katastrálním území H., aniž by o tomto majetkoprávním úkonu obce rozhodlo tehdejší zastupitelstvo obce. Soud prvního stupně stejně jako později odvolací soud dospěly k závěru, že žalobkyni nesvědčí aktivní věcná legitimace k podání žaloby ve smyslu § 42 ZSZ, neboť v daném případě (tím, že o majetkoprávním úkonu obce zastupitelstvo obce vůbec nerozhodlo) se nejedná o porušení smluvní volnosti obce ve smyslu § 42 ZSZ.

V daném období přitom právní regulace týkající se dané materie byla tvořena těmito pravidly chování:

Podle § 103 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení) ve znění k datu uzavření předmětné kupní smlouvy (dále též „zákon o obcích“ nebo „obecní zřízení“), starosta zastupuje obec navenek. Úkony, které vyžadují schválení zastupitelstva obce, popřípadě rady obce, může starosta provést jen po jejich předchozím schválení, jinak jsou tyto právní úkony od počátku neplatné.

Podle § 85 písm. a) zákona o obcích je zastupitelstvu obce vyhrazeno rozhodování o nabytí a převodu nemovitých věcí včetně vydání nemovitostí podle zvláštních zákonů, převodu bytů a nebytových prostorů z majetku obce.

Podle § 42 ZSZ státní zastupitelství může podat návrh na zahájení občanského soudního řízení o neplatnost smlouvy o převodu vlastnictví v případech, kdy při jejím uzavírání nebyla respektována ustanovení omezující volnost jejich účastníků.

V případě tvorby vůle obce a jejího právně relevantního projevu je třeba mít na paměti, že i když ve smyslu § 103 odst. 1 zákona o obcích starosta zastupuje obec navenek, vůli obce nevytváří, nýbrž projevuje. Stěžejní pravomoc rozhodovat ve věcech samosprávy obce je zákonem svěřena zastupitelstvu obce, které musí postupovat zákonem předepsaným způsobem, aby mohlo vytvořit vůli, kterou navenek projeví starosta obce, aby byly splněny podmínky pro řádný projev vůle obce. Oprávnění rozhodovat o právních úkonech obce je ze zákona rozděleno mezi obecní radu a obecní zastupitelstvo, přičemž žádný z těchto orgánů nemůže vystupovat jménem obce navenek, neboť takové oprávnění přísluší výlučně starostovi. Právní úkon starosty vyžadující schválení zastupitelstvem obce (a obdobně obecní radou) provedený bez takového předchozího schválení je od počátku neplatný (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. června 2006, sp. zn. 30 Cdo 3130/2005; všechna zde označená rozhodnutí Nejvyššího soudu jsou veřejnosti přístupná na webových stránkách Nejvyššího soudu http://www.nsoud.cz, zatímco rozhodnutí Ústavního soudu jsou veřejnosti přístupná na internetových stránkách Ústavního soudu http://nalus.usoud.cz).

V rozsudku ze dne 20. května 2009, sp. zn. 30 Cdo 3049/2007, Nejvyšší soud vyložil, že samotné rozhodnutí zastupitelstva obce nebo rady ještě nepředstavuje právní úkon, jakožto projev vůle obce směřující ke vzniku, změně nebo zániku těch práv nebo povinností, které právními předpisy s takovým projevem vůle spojují. Usnesení příslušného orgánu obce totiž představuje materiálně právní podmínku pro vyjádření projevu vůle obce, který se stává perfektním (formálně navenek vyjádřeným) teprve v případě podpisu příslušné smlouvy, starostou, případně (za podmínek zákonem

o obcích stanovených, k tomu srov. § 103 odst. 6 a § 104 odst. 1 zákona o obcích) místostarostou, není-li v souladu zákonem – v důsledku novelizace obecního zřízení s účinností od 1. 1. 2003 – příslušná působnost zcela nebo zčásti svěřena příslušnému odboru obecního úřadu nebo příspěvkové organizaci obce. Starosta obce přitom nemá povahu statutárního orgánu, jakkoliv obec navenek zastupuje a na podkladě předchozího rozhodnutí orgánu obce vyjadřuje vůli obce navenek. Na druhé straně starosta obce podle dřívější ani současné úpravy nemohl a nemůže vytvářet sám vůli obce, ale pouze a mohl a může tuto vůli navenek sdělovat a projevovat. Z toho lze vyvodit, že právní úkon starosty vyžadující schválení zastupitelstvem obce (a obdobně obecní radou) provedený bez takového předchozího schválení je od počátku neplatný (srov. např. již shora označený rozsudek Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 30 Cdo 3130/2005).

Rozhodnutí obce o majetkoprávním úkonu tedy musí být obsaženo (musí vyplývat) v (z) usnesení zastupitelstva obce. O tom, že se jedná o rozhodnutí majetkoprávního charakteru a ne o nějaké konstatování či „doporučení“ apod. zastupitelstva bude vypovídat zápis o průběhu zasedání zastupitelstva obce, který musí obsahovat usnesení zachycující rozhodnutí o předmětném úkonu obce. Z usnesení musí vyplývat, že takové rozhodnutí bylo přijato zastupitelstvem obce (a ne třeba radou obce nebo snad starostou anebo dokonce komisí obce). Takto přijatou vůli obce, jak již bylo uvedeno, nelze považovat za právní úkon, neboť navenek tuto vůli obce projevuje starosta obce. Proto např. – jak judikoval Nejvyšší soud např. v rozsudku ze dne 31. května 2011, sp. zn. 30 Cdo 4255/2009 - v případě převodu obecního nemovitého majetku je esenciální, aby byl co do předmětu a případně co do obcí stanovených podmínek převodu zajištěn věcný soulad mezi zákonem publikovaným záměrem obce a (v tomto případě) zamýšlenou věcně právní dispozicí s obecním nemovitým majetkem, dále soulad mezi rozhodnutím zastupitelstva o předmětném právním úkonu (prodeji nemovitého majetku příslušnému subjektu za stanovených podmínek) a starostou obce uzavřenou (podepsanou) převodní smlouvou. Jestliže starostou uzavřená převodní smlouva coby právní úkon nekoresponduje s obsahem vydaného rozhodnutí zastupitelstva k uzavření takového právního úkonu a týká se přitom podstatných náležitostí daného právního úkonu (určení druhé smluvní strany, převáděných nemovitostí, výše kupní ceny, případně podmínek převodu publikovaných v záměru a posléze obecním zastupitelstvem schválených v rámci rozhodnutí o příslušném majetkoprávním úkonu obce), jde o věcný nesoulad mezi oznámením záměru, resp. rozhodnutím zastupitelstva obce a uzavřenou převodní smlouvou, tedy o situaci, kdy zastupitelstvem obce projevená vůle formou schválení daného právního úkonu je odlišná od obsahu převodní smlouvy, kterou za obce uzavřel (projevil navenek) její starosta.

Právní úkon starosty vyžadující schválení zastupitelstvem obce (a obdobně obecní radou) provedený bez takového předchozího schválení, je od počátku neplatný (dříve – za předchozí úpravy obecního zřízení prostřednictvím zákona č. 367/1990 Sb. - podle § 39 obč. zák., posléze podle zákona č. 128/2000 Sb. podle § 103 odst. 1, respektive podle § 41 odst. 2; k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2003, sp. zn. 21 Cdo 224/2002, nález Ústavního soudu ze dne 12. dubna 2001, sp. zn. IV. ÚS 576/2000, uveřejněný ve Sbírce nálezů Ústavního soudu, svazek 22, pod pořadovým číslem 61, nebo nález ze dne 10. července 2001, sp. zn. III. ÚS 721/2000, uveřejněný ve Sbírce nálezů Ústavního soudu, svazek 23, pod pořadovým číslem 103).

Poněvadž starosta obce nemůže (ohledně základních náležitostí, případně i dalších náležitostí právního úkonu, pokud takovou vůli projevilo zastupitelstvo obce) nijak „dotvářet“ či „pozměňovat“ projevenou (a dosud navenek v rámci právního úkonu obce formálně právně nevyjádřenou) vůli zastupitelstva obce, která (jako jediná) je relevantní pro vznik, změnu či zánik příslušného právního vztahu, pak právní úkon, který starosta obce učinil, aniž by tím vyjádřil vůli zastupitelstva své obce, je ve smyslu shora cit. ustanovení zákona o obcích od samého počátku absolutně neplatný. Jinými slovy řečeno, k takové absolutní neplatnosti právního úkonu dojde nejen tehdy, pokud starosta obce uzavřel s druhou smluvní stranou (s přihlédnutím k posuzované otázce prodeje obecního nemovitého

majetku) za obec příslušnou převodní smlouvou, ačkoliv takový právní úkon zastupitelstvo obce předem neschválilo, ale i v případě, pokud o některé z podstatných náležitostí právního úkonu zastupitelstvo obce vůbec nerozhodlo, když vůli obce (o podstatných náležitostech právního úkonu) nelze dovozovat např. z chování zastupitelů při hlasování, či z obsahu diskuze předcházející vlastnímu usnesení zastupitelstva.

Přitom zpravidla platí, že smlouva, která je v rozporu se zákonem, je objektivní skutečností, jež nemá právní následky zamýšlené smluvními stranami, bez ohledu na to, která ze smluvních stran smlouvu uzavřela v dobré víře (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 12. června 1996, sp. zn. Odon 53/96/Fa, a ze dne 29. dubna 1999, sp. zn. 2 Cdon 1659/97, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2012, sp. zn. 32 Cdo 4123/2010, příp. usnesení Ústavního soudu ze dn 17. května 2006, sp. zn. II. ÚS 31/05). Zpravidla proto, že v případě, kdy zákonné omezení směřuje pouze vůči jedné straně smlouvy, je třeba považovat smlouvu za neplatnou pouze výjimečně, a to tehdy, kdy by to bylo neslučitelné se smyslem a účelem daného zákonného omezení, přičemž zákonná úprava dotčená takovou smlouvou by nemohla bez tohoto obstát (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. srpna 2011, sp. zn. 30 Cdo 4831/2010). O takovou situaci jde právě i v případě nakládání s obecním (nemovitým) majetkem, neboť procedura, jež předchází obcí zamýšlenému majetkoprávnímu úkonu, stejně jako procedura utváření její vůle coby vůle veřejnoprávní korporace až po proceduru spojenou s vyjádřením této vůle formou učiněného právního úkonu (od 1. ledna 2014 právního jednání) starostou (místostarostou) obce je upravena obecním zřízením, přičemž každá potencionální, tím spíše smluvní strana má objektivně zachovanou možnost ještě před uzavřením příslušného právního úkonu s obcí zjistit (ověřit si), zda právní úkon, jenž za obec činí její starosta (místostarosta), skutečně odpovídá (je v souladu) s vůlí obce tak, jak je zachycena (obsažena) v přijatém usnesení jeho zastupitelstva. Pokud takové elementární prověření druhá smluvní strana neučiní, nemůže se pochopitelně později dovolávat, že smlouvu o převodu nemovitosti uzavírala s obcí v dobré víře, že zákonem stanovené podmínky pro předmětný majetkoprávní úkon ze strany obce byly v daném případě.

Pokud zastupitelstvo obce o konkrétním z taxativně vyjmenovaných majetkoprávních úkonů nerozhodne a tento bude uzavřen a podepsán sice kompetentní osobou, ale bez příslušného schválení, jedná se o absolutně neplatný právní úkon, jehož neplatnosti se může oprávněná osoba dovolat bez ohledu na případnou námitku vydržení ze strany stávajícího držitele. Převody věcí movitých a nemovitých, a to jak úplatné, tak i bezúplatné, ke kterým došlo v rozporu s § 85 zákona o obcích bez rozhodnutí zastupitelstva obce, se může za určitých okolností zabývat i státní zastupitelství. Toto má právo podle § 42 ZSZ, kdy převodce poruší omezení své smluvní volnosti. Smluvní volnost obce jako převodce je v tomto případě omezena u převodů nemovitostí i věcí movitých (v hodnotě nad 20 000 Kč) nebo těch, u nichž to zastupitelstvo obce stanoví na ty případy, kdy tak rozhodne zastupitelstvo obce [Koudelka, Z., Ondruš, R., Průcha, P.: Zákon o obcích (obecní zřízení). Komentář. Linde Praha, a. s., 2002, str. 194 a násl.].

Exces v podobě uzavření kupní smlouvy o prodeji obecního majetku starostou obce, byť při splnění podmínky publikace záměru obce o prodeji tohoto majetku, avšak bez (předchozího) rozhodnutí zastupitelstva obce, vychází z toho, že starosta jednak nerespektoval publikovaný záměr obce (a v něm implicite obsaženou podmínku, že takový majetkoprávní úkon náleží výhradně do rozhodovací pravomoci zastupitelstva obce) a dále, že starosta obce svévolně přistoupil k uzavření takové věcné smlouvy, aniž by existence takové vůle obce byla založena příslušným rozhodnutím zastupitelstva obce; absence jedné či obou těchto esenciálních podmínek pro právní perfekci majetkoprávního úkonu obce znemožňuje, aby sám starosta uzavřením převodní smlouvy založil platný právní vztah s kupujícím a aby v případě převodu vlastnictví k obecnému nemovitému majetku podléhajícímu evidenci v katastru nemovitostí byly (povolením vkladu) založeny příslušné věcně právní účinky (erga omnes). V tomto směru lze tedy pohlížet na jednání starosty obce i ve smyslu omezení jeho smluvní

volnosti jednat (vyjadřovat projev vůle) za předmětnou obec (např. ve smyslu § 99 odst. 2 obecního zřízení funkci rady obce plní starosta v obci, v níž není zřízena rada obce, nestanoví-li zákon jinak - § 102 odst. 4; byla-li vůle obce být právně vázána již v podstatných rysech dostatečně předem utvořena, mohl starosta obce při uzavírání /dodatku/ smlouvy jednal plně v intencích této právní vůle – srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 6. dubna 2005, sp. zn. II. ÚS 87/04).

Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 26. dubna 2001, sp. zn. 20 Cdo 899/99, publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 11/2002, mimo jiné vyložil, že státní zastupitelství je subjektem občanského soudního řízení v případech, kdy – na základě výslovného určení zákona – je přiléhavé otevřít prostor uplatnění širšímu (společenskému) zájmu, který není spolehlivě reprezentovatelný soukromým zájmem jinak účastných subjektů. Tak je tomu jak co do působnosti státního zastupitelství podle § 35 o. s. ř. tak podle dotčeného § 42 ZSZ.

Jestliže starosta obce (i) podle právní úpravy rozhodné v době uzavření předmětné smlouvy dotčené žalobou mohl mít přiznanou určitou zbytkovou pravomoc rozhodovat za obec, pak je třeba v zastoupení jím učiněné právní úkony posuzovat i z toho pohledu, zda v tom kterém případě byl či nebyl omezen z pohledu smluvní volnosti, pokud navenek za obec projevil majetkoprávní úkon bez předchozího rozhodnutí orgánu, jemuž náležela vyhrazená pravomoc o takovém právním úkonu rozhodnout. Případné excesy v jednání starosty obce coby veřejnoprávní korporace pak mohou být předmětem zájmu státního zastupitelství, které podle § 42 ZSZ může žalobou zaktivizovat občanské soudní řízení o neplatnosti smlouvy o převodu vlastnictví v případech, kdy při jejím uzavírání nebyla respektována ustanovení omezující volnost jejich účastníků; za takový případ lze podle názoru Nejvyšší soudu považovat i situaci, kdy starosta obce uzavřel smlouvu o převodu nemovitosti bez předchozího rozhodnutí zastupitelstva obce, jemuž podle obecního zřízení taková výhradní pravomoc náleží.

Závěrem nutno zdůraznit, že v daném případě odvolací soud, respektive oba soudy jednaly s žalobkyní označenou jako Česká republika zastoupená Okresním státním zastupitelstvím Brno-venkov, ačkoliv (jak lze dovodit z odůvodnění jejich rozhodnutí a v něm zaujatého právního názoru k ustanovení § 42 ZSZ) aktivní věcnou legitimaci spojovaly s uvedeným státním zastupitelstvím, které však takto v rubrice podané žaloby označeno není, byť je v žalobě zdůrazněno, že žaloba se podává s odkazem na § 42 ZSZ.

Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 24. března 2005, sp. zn. 20 Cdo 2743/2004, vyložil, že ustanovení § 42 ZSZ vybavuje státní zastupitelství aktivní legitimací k podání žaloby, jíž vstupuje do soukromoprávních vztahů.

Jestliže v posuzované věci již z podané žaloby panovaly pochybnosti o řádném označení žalobce, bylo povinností soudu prvního stupně nebo (pokud tak neučinil) odvolacího soudu odpovídajícím procesním způsobem vést žalobce k odstranění uvedeného nesouladu (§ 43 odst. 2, § 211 o. s. ř.); neučinil-li tak odvolací soud, zatížil řízení vadou, k níž byl dovolací soud ve smyslu § 242 odst. 3 o. s. ř. povinen přihlédnout.

Protože je ze shora uvedeného důvodu právní posouzení věci odvolacím soudem nesprávné a řízení bylo zatíženo předmětnou vadou, Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvod pro zrušení rozhodnutí odvolacího soudu platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

Právní názor vyslovený v tomto rozsudku je závazný; v novém rozhodnutí o věci soud rozhodne nejen o náhradě nákladů nového řízení, ale znovu i o nákladech původního řízení (§ 243g odst. 1 o. s. ř.).

Neboť dovolací soud byl vázán důvodem vymezeným v dovolání, nemohl se vyjádřit k otázce právní relevance žaloby v situaci, kdy podle žalobou dotčené smlouvy měl být povolen vklad do katastru nemovitostí, a zda případné určení neplatnosti této převodní smlouvy by mělo či mohlo mít vliv na stávající stav zápisů v katastru nemovitostí, respektive na právní postavení žalované 1) (ve vztahu k předmětnému nemovitému majetku).
zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- Autonomie vůle (exkluzivně pro předplatitele)
- Správní žaloba a trestní rozsudek
- Střídavá péče (exkluzivně pro předplatitele)
- Styk dítěte s rodičem (exkluzivně pro předplatitele)
- Nesprávné poučení
- Nájem bytu
- Nároky pozůstalých (exkluzivně pro předplatitele)
- Odpovědnost státu za újmu (exkluzivně pro předplatitele)
- Promlčení (exkluzivně pro předplatitele)
- Valná hromada (exkluzivně pro předplatitele)
- Doručování